

partnerem. Znając bowiem zdolności organizacyjne Niemców, ich zasoby finansowe, umiejętności techniczne, sugestywność przekonywania, z góry skazani jesteśmy na porażkę.

Ustosunkowując się do zagadnień prezentowanych podczas konferencji, prof. Andrzej Kwilecki podkreślił, że już sam jej tytuł wskazuje najlepiej, jak skomplikowaną materią jest nadal zagadnienie stosunków pomiędzy Polakami a Niemcami w 60 lat od wybuchu II wojny światowej. Konferencja uwidoczniła też, jak można rozmaicie interpretować poszczególne historyczne fakty czy wydarzenia.

Oceniając powojenne stosunki polsko-niemieckie, podkreślano znaczenie i wkład Kościoła katolickiego, środowiska inteligencji katolickiej i opozycji demokratycznej w normalizację tych stosunków. Jednoznacznie też stwierdzono, że obowiązkiem społeczeństw jest dobra znajomość własnej historii i odpowiedzialność za wszystko, co było jej udziałem.

Interesująca, wywołująca wiele skojarzeń i refleksji dyskusja, jak i sama sceneria oraz atmosfera obrad pokazały jak niewątpliwie złożony i kontrowersyjny jest w dalszym ciągu problem stosunków pomiędzy Polakami a Niemcami. Spotkanie to dowiodło, jak ważnymi w kształtowaniu i rozwijaniu dobrosąsiedzkich relacji pomiędzy obu narodami są gesty dobrej woli i chęć zrozumienia drugiej strony oraz potrzeba nakreślenia lepszej przyszłości, biorąc za punkt wyjścia doświadczenia i pamięć o przeszłości.

Zbigniew Szulczyński

WALNE ZEBRANIE STOWARZYSZENIA „INSTYTUT ZACHODNI”

W dniu 28 sierpnia 1999 r. odbyło się w siedzibie Instytutu Zachodniego w Poznaniu Walne Zebranie Stowarzyszenia „Instytut Zachodni”. Zebranie otworzył przewodniczący Kuratorium Stowarzyszenia prof. Bohdan Gruchman. Przywitał on zebranych członków Stowarzyszenia, a następnie zaproponował na przewodniczącego zebrania prof. Wojciecha Wrzesińskiego. Kandydatura ta została przyjęta jednomyślnie. Na protokolantów powołano: dr Ilonę Romiszewską i dr. Piotra Kalkę. W. Wrzesiński wystąpił z propozycją dokonania zmiany w przekazanym uczestnikom porządku zebrania, wyrażającej się wprowadzeniem po pkt. 8 (przyjęcie programu dalszej działalności Stowarzyszenia) nowego punktu „podjęcie decyzji w sprawie nowych członków”. Propozycja została przyjęta jednogłośnie. W. Wrzesiński przypomniał, że od poprzedniego Walnego Zebrania zmarło 5 członków Stowarzyszenia: mec. Jacek Nikisch, prof. prof. Lech Janicki i Marek Baumgart, doc. Władysław Korcz i bp prof. M. Rode. Zebrani uczcili ich pamięć minutą ciszy.

W. Wrzesiński poprosił przewodniczącego Kuratorium o przedstawienie informacji na temat działalności Stowarzyszenia. B. Gruchman wskazał, że ostatnie Zebranie Walne odbyło się w grudniu 1995 r., niemniej jednak Kuratorium zbierało się czterokrotnie. Stowarzyszenie działało w warunkach odmiennych niż przed 1994 r., tzn. oddzielenia od Instytutu Zachodniego. Odbijał się na nim także kryzys (finansowy) Instytutu Zachodniego. Jak ocenił przewodniczący Kuratorium Stowarzyszenia, w swej działalności organizacja wiele uwagi przywiązywała do poszukiwania nowych dróg działania i nowej bazy finansowej. B. Gruchman poświęcił dużo miejsca w swym wystąpieniu wyjaśnieniu, dlaczego od grudnia 1995 r. nie odbywały się Walne Zebrania Stowarzyszenia. Pierwszą przyczyną był brak środków na sfinansowanie zebrania. Składki były niewielkie, a płacących było mało. Dalszą przyczynę stanowiło poszukiwanie nowych dróg działalności organizacji, a trzecią ogólny kryzys stowarzyszeń w Polsce. B. Gruchman podkreślił, że zasadnicza funkcja Stowarzyszenia polegała na wspieraniu działalności Instytutu Zachodniego. Stowarzyszenie wykazywało pod tym względem niemałą aktywność. Składało wnioski do

Komitetu Badań Naukowych o dofinansowanie konferencji, o środki na wydawnictwa naukowe, a także współdziałało w organizowaniu konferencji. Po raz pierwszy w ubiegłym roku, tzn. w 1998 r. został rozpatrzony pozytywnie wniosek Stowarzyszenia przez KBN i wydatkował on środki na sfinansowanie konferencji nt. „Polacy i Niemcy – 60 lat od wybuchu II wojny światowej. Historia i przyszłość” oraz wydawnictw IZ. W wyniku inicjatywy Stowarzyszenia powstała Fundacja „Instytut Zachodni”, której środki zostały przeznaczone m.in. na finansowanie zakupu aparatury dla IZ, przeniesienie Instytutu do nowej siedziby, konferencje naukowe. Wg danych podanych przez B. Gruchmana, Stowarzyszenie liczy obecnie 143 członków, z tego jednak tylko 1/3 płaci na bieżąco składki.

Przewodniczący Kuratorium poinformował, że ponieważ nie odbyło się w odpowiednim terminie Zebranie Walne, kompetentne władze państwowe wystąpiły o wyznaczenie kuratora dla Stowarzyszenia, co nie wydaje się potrzebne.

Zgodnie z porządkiem obrad, dalszy punkt zebrania stanowiło sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, przedstawione przez jej przewodniczącego, red. Longina Marchlewicza. Stanowiło ono uzupełnienie do wystąpienia przewodniczącego Kuratorium. L. Marchlewicz poinformował, że składki członkowskie wyniosły od ostatniego Walnego Zebrania 4900 zł, z czego kwotę 500 - 600 zł przeznaczono na organizację sesji „Polacy i Niemcy – 60 lat od wybuchu II wojny światowej. Historia i przyszłość”. Wniósł on o udzielenie absolutorium dla Kuratorium Stowarzyszenia.

Dyrektor IZ, prof. Anna Wolff-Powęska przypomniała, że w 1995 r. nastąpiło oddzielenie Instytutu Zachodniego jako instytutu naukowego od Stowarzyszenia o tej samej nazwie. Było ono koniecznością historyczną wobec zmiany sposobu finansowania działalności instytutu naukowo-badawczego. Instytut przybrał formę jednostki badawczo-rozwojowej, przy czym organem założycielem stało się Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Jak poinformowała A. Wolff-Powęska, instytut jest jedną z trzech tego rodzaju jednostek, zajmujących się naukami społecznymi. Otrzymuje on środki finansowe w 50% z Komitetu Badań Naukowych, a resztę musi pozyskać z różnych innych źródeł. Obecnie trwają poszukiwania nowej formy prawno-organizacyjnej dla Instytutu – będzie nią najprawdopodobniej państwowy instytut naukowo-badawczy. A. Wolff-Powęska uznała za bardzo korzystne dla działalności IZ przeniesienie siedziby do nowego budynku, dzięki czemu po raz pierwszy w historii instytutu wszystkie jego agendy znalazły się w jednym miejscu. Jednocześnie wynajmowanie pewnej części obiektu (tzw. Rybakówki oraz sali konferencyjnej) pozwoliło na zwiększenie środków finansowych Instytutu, a zwłaszcza środków przeznaczonych na zakup literatury naukowej.

Jak wskazała dyrektor IZ, rozdział Instytutu Naukowo-Badawczego i Stowarzyszenia nie wpłynął na zmianę kierunków badawczych tego pierwszego. Stanowią je nadal problematyka niemiecka i europejska. Prowadzi się przy tym wiele badań, których nie można było podjąć przed 1989 r. (np. badania nad niemieckim dziedzictwem kulturowym na Ziemiach Północnych i Zachodnich Polski, nad Polonią niemiecką). W działalności badawczej instytutu można zaobserwować tendencję do przesuwania zainteresowań z przeszłości na teraźniejszość.

Zdaniem A. Wolff-Powęskiej liczba pracowników naukowo-badawczych zatrudnionych w Instytucie jest zbyt mała w stosunku do realizowanych przez nich zadań, przy czym konieczne byłoby w szczególności zatrudnienie ekonomistów oraz prawników. W Instytucie realizuje się bowiem, obok przybierających coraz szerszy zakres prac badawczych, także i takie zadania, jak stała analiza czasopism dla celów praktyki politycznej, opracowania ekspertyz oraz działalność popularyzacyjna. Dyrektor Instytutu wyraziła pogląd, że szczególnie w tej ostatniej dziedzinie Instytut Naukowo-Badawczy oraz Stowarzyszenie mogłyby podjąć ścisłą współpracę.

A. Wolff-Powęska uznała za niewątpliwý sukces IZ utrzymanie „Przeglądu Zachodniego”, jak i wydawanie we współpracy z Uniwersytetem w Poczdamie nowego czasopisma „WeltTrends”.

Kolejne wystąpienie B. Gruchmana miało na celu wprowadzenie do dyskusji na temat przyszłości Stowarzyszenia. Wskazał on, że Kuratorium, rozważało różne alternatywne rozwiązania (w tym również rozwiązanie się organizacji) i ostatecznie uznało za najbardziej korzystne

kierunki działalności wspieranie prac badawczych Instytutu, popularyzację idei europejskiej i działalność koordynacyjną. Popularyzacja idei europejskiej mogłaby być prowadzona np. przez wielkopolskie centrum informacji europejskiej, którego propozycję utworzenia przedłożył Stowarzyszeniu D. Jedliński z Forum Gospodarczego Unii Wolności. Działalność koordynacyjna polegałaby natomiast na zapraszaniu do IZ badaczy z innych ośrodków i umożliwianiu prezentacji ich badań.

Poproszony o zaprezentowanie planów utworzenia centrum informacji europejskiej D. Jedliński wyjaśnił, że powstałoby ono w ramach Stowarzyszenia „Instytut Zachodni” i finansowane ze środków prywatnych. D. Jedliński uzasadnił potrzebę powstania takiej placówki koniecznością podjęcia kompleksowych działań służących popularyzacji idei europejskiej oraz szeroko zakrojonej akcji informacyjnej o przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej oraz prowadzonymi już rokowaniami. Szeroka współpraca, zwłaszcza z Komitetem Integracji Europejskiej, Fundacją im. R. Schumana, Fundacją Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Wielkopolskim Sejmikiem Gospodarczym, Akademią Ekonomiczną i Urzędem Miasta Poznania pozwoliłaby na przekształcenie centrum w silną i prężną placówkę. W myśl propozycji D. Jedlińskiego centrum zajmowałoby się udzielaniem podstawowych informacji o Unii i skutkach integracji Polski z UE, jak i porad oraz konsultacji. Informacje dotyczyłyby np.: harmonizacji polskiego prawa z prawem unijnym, instytucji UE, prawa pracy i zasad prowadzenia działalności na terenie UE, polityki regionalnej, strukturalnej, rolnej i społecznej Unii oraz programów pomocowych UE dla przedsiębiorstw. Dysponowałoby ono czytelnią, a także posiadałoby bazę danych oraz stronę w Internecie.

Wystąpienia B. Gruchmana i D. Jedlińskiego zainicjowały ożywioną dyskusję. Kolejny mówca, L. Marchlewicz, wskazał, iż Stowarzyszenie musi nadal działać, gdyż – z jednej strony realizuje ono społeczną funkcję nauki (w Stowarzyszeniu działają obok pracowników nauki działacze państwowi i społeczni, redaktorzy wydawnictw oraz dziennikarze), a z drugiej – w Niemczech działają liczne towarzystwa polsko-niemieckie i nie mają odpowiednika w Polsce.

Z. Jasiewicz zaproponował powołanie specjalnego zespołu, który zajmowałby się tworzeniem nowej formuły działalności Stowarzyszenia. Program Stowarzyszenia musi być – zdaniem profesora – oparty na działalności Instytutu, winien jednak mieć charakter autonomiczny. Byłby to program szeroki, uwzględniający zainteresowania członków i to nie tylko pracowników naukowych Instytutu.

J. Kołtuniak nawiązał do wypowiedzi B. Gruchmana, wskazując, że w swej działalności koordynacyjnej Stowarzyszenie mogłoby nawiązać do modelu jeszcze wypracowanego w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych.

W. Wrzesiński poparł w swej wypowiedzi inicjatywę D. Jedlińskiego, widząc w niej instrument dla rozszerzenia działalności badawczo-praktycznej Stowarzyszenia.

Prof. Tomasz Budnikowski zwrócił się do D. Jedlińskiego o bliższe wyjaśnienie kwestii związanych z ewentualnym funkcjonowaniem centrum, a zwłaszcza jego finansowaniem.

Dr hab. Andrzej Mizgajski stwierdził, iż godny podkreślenia jest pomysł poszerzenia działalności Stowarzyszenia. Może być on realizowany zarówno przez nie samo, jak i przez jego członków. Jednakże realizacja pierwszej koncepcji wymaga zbudowania pewnej struktury organizacyjnej. Mówca opowiedział się także za udrożnieniem przepływu informacji o Unii Europejskiej do członków Stowarzyszenia. Dla dyskutanta nie była jednakże w pełni przejrzysta zaprezentowana formuła centrum informacji europejskiej. Podobny projekt był przedstawiany w kilku instytucjach. Cieszy się on również poparciem m.in. wojewody wielkopolskiego. W niektórych przypadkach podjęto również prace organizacyjne przygotowujące powstanie centrum.

Dr K. Sikorska-Dzięgielewska wyjaśniła, iż zgromadzeni na Walnym Zebraniu nie przesadzili jeszcze kwestii utworzenia centrum.

Dr Hanka Dmochowska wyraziła swoją aprobatę dla zgłoszonych propozycji ożywienia działalności Stowarzyszenia. Powołanie centrum informacji – jej zdaniem – sprzyjałoby tak potrzebnej popularyzacji wiedzy o procesach i mechanizmach integracji. Dyskutanka zaproponowała także, aby Stowarzyszenie podjęło wysiłek przejęcia na siebie funkcji koordynatora i promotora badań prowadzonych w różnych ośrodkach regionalnych na temat przeszłości i teraźniejszości Ziemi Zachodnich i Północnych.

Także prof. Andrzej Kwilecki odniósł się z aprobatą do propozycji poszerzenia działalności Stowarzyszenia. Stwierdził, iż w dotychczasowej formule wyczerpało ono swoje możliwości i to jest główny powód podjęcia dyskusji nad nowymi jego zadaniami. Zdaniem dyskutanta te nowe postulowane zadania nawiązałyby do pierwotnej działalności Stowarzyszenia, polegającej m.in. na spełnianiu podstawowej funkcji instytucji naukowej, tzn. informowania.

D. Jedliński wyraził przekonanie, że w budynku Instytutu Zachodniego znajdzie się miejsce dla centrum informacji o Unii Europejskiej. Stwierdził, iż dysponuje wstępnym przyrzeczeniem władz miasta Poznania w kwestii udzielenia poparcia dla realizacji tego projektu. Wskazał także, iż środki finansowe na działanie biura winny pochodzić z różnych źródeł, m.in. Komitetu Integracji Europejskiej, dotacji władz miasta, składek wnoszonych przez członków i członków wspierających. Te ostatnie winny się jego zdaniem kształtować na poziomie od 1 tys. do kilku tysięcy złotych. W centrum znalazłoby zatrudnienie od 1 do 2 osób, przeszkolonych przez Komitet Integracji Europejskiej. W swym wystąpieniu D. Jedliński podkreślił, iż w wielu państwach, co dowodzi dotychczasowe doświadczenie, podobne funkcje realizują właśnie ośrodki pozarządowe.

Prof. Zdzisław Dulczewski w swoim wystąpieniu oświadczył, że nie widzi potrzeby powołania kuratora przy Stowarzyszeniu. Stowarzyszenie nie wyczerpało bowiem formuły działania. Dyskutant nawiązał do propozycji powołania centrum, przy czym zainteresowała go kwestia osoby, która podjęłaby się organizacji tej instytucji oraz sprawa niezbędnych środków finansowych. Zdaniem Z. Dulczewskiego Stowarzyszenie nie dysponuje takimi środkami. Mówca podkreślił, że powołanie centrum pozwoliłoby na realizację istotnego celu, jakim jest zapewnienie luki pokoleniowej w Stowarzyszeniu.

Zabierając ponownie głos, A. Mizgajski zaproponował, aby już na obecnym Walnym Zebraniu wyłonić zespół, który przeanalizuje konsekwencje powstania centrum. Dyskutant zaznaczył, że powstanie biura ma także aspekt księgowy, który trudny jest dzisiaj do oceny przez zebranych.

W ponownej wypowiedzi Z. Jasiewicz wyraził pogląd, że zgromadzeni na obecnym zebraniu członkowie Stowarzyszenia mogą jedynie udzielić przyzwolenia dla podjęcia działań umożliwiających powołanie w przyszłości biura, ale nie przesądzić już o jego utworzeniu. Zdaniem Z. Jasiewicza nie należy również w przyszłości powoływać nowego pisma Stowarzyszenia, gdyż „Przegląd Zachodni” powinien być organem zarówno Stowarzyszenia, jak i Instytutu Zachodniego jako instytutu naukowo-badawczego.

Nawiązując do poprzedniej wypowiedzi W. Wrzeński przypomniał, iż „Przegląd Zachodni” był własnością Stowarzyszenia, ale ono samo nie byłoby w stanie udźwignąć kosztów jego wydawania dlatego zobowiązania te przejął Instytut Naukowo-Badawczy.

I. Romiszewska w swej wypowiedzi podkreśliła konieczność dokładnego sprecyzowania aktywów Stowarzyszenia przed utworzeniem centrum. Zapytała również B. Gruchmana o przewidywane relacje pomiędzy centrum informacji europejskiej a Centrum EWG, działającym na Akademii Ekonomicznej. Zainteresował ją także przewidywany zakres wykorzystania przez to pierwsze centrum zasobów Instytutu Zachodniego, związanych tematycznie z Unią Europejską.

Odpowiadając na zgłoszone wątpliwości W. Wrzeński stwierdził, iż centrum przy Stowarzyszeniu znajduje się w stadium organizacji i w związku z powyższym zgłaszane wątpliwości są przedwczesne.

Realizując kolejny punkt programu Walnego Zebrania, jego przewodniczący W. Wrzeński zwrócił się do zebranych z prośbą o udzielenie absolutorium Kuratorium Stowarzyszenia. Przy 2 głosach wstrzymujących i 24 aprobujących zebrani udzielił absolutorium ustępującemu Kuratorium.

W. Wrześniński uznał, iż przebieg dyskusji można potraktować jako aprobatę dla poszerzenia działalności Stowarzyszenia o centrum informacji europejskiej. Zwrócił się także do zebranych z propozycją odbycia następnego walnego nadzwyczajnego zjazdu Stowarzyszenia jeszcze w bieżącym roku i podjęcia uchwały w tej sprawie.

Dr K. Jankowiak zareplikował, iż obowiązujący statut Stowarzyszenia taką procedurę przewiduje i nie wymaga to podejmowania specjalnej uchwały. Również K. Sikorska-Dzięgielewska opowiedziała się za takim rozwiązaniem.

Następnie W. Wrześniński zaproponował przeprowadzenie głosowania w sprawie akceptacji dla idei powołania centrum informacji europejskiej. Wszyscy zgromadzeni opowiedzieli się za podjęciem działań przygotowujących utworzenie centrum.

Przewodniczący zebrania zaproponował również, aby decyzje o charakterze organizacyjnym zostały przedstawione na najbliższym Walnym Zgromadzeniu i tam miałyby również zapasć ewentualnie uchwała powołująca centrum.

W. Wrześniński zarządził głosowanie w sprawie procedury odbycia następnego Walnego Zebrania. W głosowaniu udział wzięły 23 osoby, w tym 13 osób opowiedziało się, aby w miarę możliwości zjazd odbył się jeszcze w 1999 r.

Przewodniczący zebrania udzielił głosu K. Sikorskiej-Dzięgielewskiej, która stwierdzając, iż poszerzenie działalności Stowarzyszenia „Instytut Zachodni” o centrum informacji europejskiej wymaga zmian w statucie, przedstawiła ich propozycje. Dotyczyły one: dodania pkt. 3 i 4 do art. 4, dodania pkt. 6 do art. 6, zmiany w art. 7 pkt. 3 i dodania pkt. 4, zmiany art. 8, zmiany pkt. 1 w art. 9, zmiany art. 15, wykreślenia pkt. e w art. 18, zmiany art. 20 i 21, uzupełnienia o pkt. g art. 25, zmiany art. 27, 36 i 37 oraz uzupełnienia art. 38.

Propozycje te stały się przedmiotem dyskusji, w której zaproponowano kilka poprawek, głównie o charakterze stylistycznym. Przewodniczący obrad W. Wrześniński poddał pod głosowanie zmiany w statucie Stowarzyszenia z uwzględnieniem powyższych poprawek. Zmiany te zostały przyjęte przez zebranych przy jednym głosie wstrzymującym.

Następnie B. Gruchman zaproponował przyjęcie D. Jedlińskiego w poczet członków Stowarzyszenia „Instytut Zachodni”, co nastąpiło jednogłośnie.

Następny punkt obrad stanowił wybór nowych władz Stowarzyszenia. Odwołując się do postanowień podjętych w sprawie zmian statutu stowarzyszenia, B. Gruchman wystąpił z propozycją, aby do Kuratorium wybrać 9 członków. Zaproponowane zostały kandydatury: H. Dmochowskiej, K. Sikorskiej-Dzięgielewskiej, A. Saksona, D. Jedlińskiego, B. Gruchmana, W. Wrześnińskiego, T. S. Wróblewskiego i A. Mizgajskiego. Kandydaci wyrazili zgodę na kandydowanie do władz Stowarzyszenia. B. Gruchman zaproponował kandydowanie również prof. P. Hauserowi i dr. K. Jankowiakowi, którzy nie wyrazili jednak na to zgody. K. Sikorska-Dzięgielewska zaproponowała na członków Komisji Rewizyjnej L. Marchlewicz, prof. Jerzego Kozeńskiego i I. Romiszewską.

Przewodniczący obrad zaproponował na członków Komisji Skrutacyjnej prof. prof. M. Zmierczak i P. Hausera. Zgromadzeni jednogłośnie zaakceptowali tę propozycję.

W wyniku przeprowadzonych wyborów do Kuratorium zostali wybrani: H. Dmochowska, K. Sikorska-Dzięgielewska, A. Sakson, D. Jedliński, B. Gruchman, W. Wrześniński, T. S. Wróblewski i A. Mizgajski, a do Komisji Rewizyjnej: L. Marchlewicz, J. Kozeński i I. Romiszewska.

Przewodniczący obrad zaproponował podwyższenie do 20 zł (zamiast dotychczasowych 10 zł) rocznej składki członkowskiej. Równocześnie opowiedział się za umożliwieniem emerytom opłacania składki w wysokości 50%. Za tymi propozycjami opowiedzieli się wszyscy zgromadzeni na Walnym Zebraniu.

Na tym wyczerpany został porządek obrad, a zainteresowanym umożliwiono zwiedzenie gmachu Instytutu Zachodniego.

Piotr Kalka
Ilona Romiszewska

